

ПЛАН
лісоуправління
по філії
«Брошнівське лісове господарство»
ДП «Ліси України»

Вступ	2
1. Цілі і задачі ведення лісового господарства і лісокористування.	3
2. Характеристика лісових ресурсів.....	3
3. Система управління лісовими ресурсами.....	5
4. Обґрунтування розміру розрахункової лісосіки.....	6
5. Умови для моніторингу приросту і динаміки таксаційних показників лісового фонду.....	6
6. Використання результатів моніторингу у плануванні	10
6.1.Рубки головного користування.....	10
6.2.Рубки формування і оздоровлення лісів.....	11
6.3. Рубки пов'язані з проведенням інших заходів.....	15
6.4.Заходи з лісозахисту.....	15
6.5.Відтворення лісів.....	16
6.7.Охорона лісу.....	23
6.8 Використання угідь і ресурсів побічних користувань.....	24
6.9.Використання лісового фонду для потреб мисливського господарства і культурно оздоровчих цілей.....	25
6.10. Підсочка лісу і використання ресурсів другорядних лісових матеріалів	25
6.11. Загальний висновок за результатами господарської діяльності.....	26
7. Природоохоронні заходи щодо охорони довкілля.....	26
8. План виявлення і взяття під охорону рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин.....	27
8.1.Актуальний список рідкісних видів флори і фауни виявлених на території філії «Брошнівське лісове господарство».....	28
9. Особливо цінні для збереження (ОЦЗ).....	32
9.1. План виявлення і взяття під охорону ОЦЗ.....	32
9.2. Програма моніторингу ОЦЗ.....	33
9.3.Опис і обґрунтування використання відповідної заготівельної техніки та устаткування.....	
9.4 види моніторингу ОЦЗ.....	34
9.5 Розподіл особливих цінностей для збереження ОЦЗ.....	35
10. Карти з нанесенням природними ресурсами і зонуванням землекористування на одиниці господарювання.....	37
10.1 Карти з нанесеними зонами забруднення території одиниці господарювання радіонуклідами.....	37

Вступ.

В сучасних умовах ринкової конкуренції, інтенсифікації та прискорення темпів науково - технічного прогресу основне місце належить вирішенню проблем ефективності економічної системи. Ефективність, як економічна мета суспільного розвитку,- це відношення фінансових результатів, соціальних наслідків та економічних ефектів до витрат, з ними пов'язаних, що виражаються у грошовій формі.

План заходів по веденню лісового господарства або лісоуправління передбачає висвітлення довгострокових цілей ведення лісового господарства, основна із яких – підвищення ефективності виробництва, або диверсифікація, впровадження якої зумовлено такими чинниками, як труднощами становлення нових економічних відносин та недосконалістю законодавчих актів у державі, необхідністю подолання суперечностей між екологічними, економічними і соціальними цілями, необхідністю забезпечення сталого розвитку лісового господарства шляхом підвищення ефективності управління, багатоцільового використання лісових ресурсів, корисних властивостей лісу та інше.

План лісоуправління (заходів) по веденню лісового господарства передбачає висвітлення довгострокових цілей ведення лісового господарства, основа із яких –

невиснажливе лісове господарювання із врахуванням соціальних, економічних та екологічних наслідків, тобто створення умов для розвитку діяльності філії в рамках чинного законодавства.

Стратегічне планування проводиться під час складання 10-річних планів організації та розвитку лісового господарства лісовпорядною організацією ВО «Львівліспроект», а оперативне планування відбувається в рамках підготовки щорічних планів діяльності на основі 10-річного плану. Під час планування здійснюється: визначення та затвердження щорічної розрахункової лісосіки (максимально можливого обсягу заготівлі деревини в порядку рубок головного користування відповідно до принципів безперервного і постійного лісокористування).

1. Цілі і задачі ведення лісового господарства і лісокористування.

Основні цілі і задачі ведення лісового господарства наступні:

- прозоре використання, лісових ресурсів у відповідності до їх цільового призначення;
- використання лісових ресурсів повинно базуватись на принципах не виснажливості та безперервності і проводиться в обсягах, які не перевищують щорічного приросту деревини;
- ефективне використання лісових ресурсів на ринкових засадах;
- удосконалення економічно-фінансового стану підприємства;
- забезпечення прибутковості ведення лісового господарства;
- нарощування ресурсного і екологічного потенціалу лісу;
- розроблення системи заходів щодо розширеного відтворення лісових ресурсів з орієнтацією на багатоцільове використання лісів;
- вирішення лісівничо-екологічних проблем в зоні діяльності лісгоспу;
- оптимізація структури підприємства, збільшення лісистості території до науково обґрунтованого оптимального рівня;
- розробка та проведення комплексу заходів щодо охорони та захисту лісових ресурсів, які би унеможливили або сприяли зменшенню фактів незаконного вирубування деревини;
- розширення природно-заповідного фонду для збереження типових та унікальних природних комплексів та об'єктів рослинного і тваринного світу;
- здійснення системи заходів щодо сприяння розвитку підприємницької діяльності підприємницьких структур;
- впровадження сучасних організаційних форм господарювання, сприяння покращенню економічних показників діяльності підприємства;
- зростання зайнятості, посилення соціальної захищеності та збільшення добробуту працівників лісгоспу;
- сприяння вирішенню соціальних, екологічних і економічних проблем місцевих громад;
- забезпечення широкого висвітлення лісгосподарських заходів у засобах масової інформації, співпраця з науковими, екологічними та громадськими організаціями у формування лісової політики.

Рівень досягнення поставлених цілей і задач буде оцінюватись через кількісні результати. У даному випадку мова буде йти про очікувані економічні, соціальні та екологічні результати. Зрозуміло, що оцінка цих результатів не може претендувати на виняткову точність, але вона необхідна з погляду перспектив розвитку лісового господарства підприємства.

2. Характеристика лісових ресурсів.

Лісове господарство в економіці району розташування займає значне місце. Основні напрямки його розвитку – це раціональне використання лісових ресурсів із посиленням ґрунтозахисних, водорегулюючих і рекреаційно-оздоровчих функцій лісу.

Наявні в лісовому фонді сільськогосподарські угіддя використовуються для потреб мисливського господарства, службових наділів лісової охорони та наділів робітників та службовців лісгоспу.

Випас худоби в лісовому фонді проводиться на незначних площах місцевим населенням.

З побічних лісових користувань мають місце збір грибів, ягід, лікарської сировини, які проводяться місцевим населенням для власних потреб.

Мисливська фауна в лісах лісгоспу представлена оленем, косулею, кабаном і зайцем. Полювання носить спортивний характер.

Крім задоволення потреб народного господарства в деревині і продукції побічних лісових користувань, лісові насадження мають важливе природоохоронне і рекреаційне значення.

Загальна площа лісового фонду філії «Брошнівське лісове господарство» - 30886 гектарів, в тому числі вкриті лісовою рослинністю землі 27504,2 гектарів (90,1%).

Таблиця 1

Категорії лісів	Площа за даними лісовпорядкування	
	га	%
Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення	408,8	1,3
Заповідні лісові урочища	340,2	1,1
Пам'ятки природи	5,3	–
Заказники	63,3	0,2
Рекреаційно-оздоровчі ліси	2486,7	8,1
Ліси у межах населених пунктів	10,0	0,1
Лісопаркова частина лісів зелених зон	168,0	0,5
Лісогосподарська частина лісів зелених зон	2308,7	7,5
Захисні ліси	10190,8	33,0
Ліси протиерозійні	8713,8	28,2
Ліси уздовж берегів річок	1477,0	4,8
Експлуатаційні ліси	17799,7	57,6
Всього по лісгоспу:	30886,0	100,0

Існуючий поділ лісів на категорії проведено згідно Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок, затверджених постановою КМ України від 16.04.07р. № 733.

Існуючий поділ площі на категорії лісів відповідає господарському значенню, природним та економічним умовам району розташування лісгоспу.

Поділ загальної площі лісового фонду за категоріями лісових ділянок,
їх динаміка за ревізійний період

Таблиця 2

Категорії лісових ділянок	Площа за станом на 01.01.2009 року	
	га	%
1. Площа земель лісового фонду постійного користування	30886,0	100,0
2. Лісові землі	29400,6	95,1

Категорії лісових ділянок	Площа	
	за станом на 01.01.2009 року	
	га	%
2.1. Вкриті лісовою рослинністю землі – разом	27504,2	89,1
2.2. Не вкриті лісовою рослинністю землі – разом	657,3	2,0
із них:		
3. Нелісові землі	1485,4	4,9

3. Система управління лісовими ресурсами.

Система управління лісами базується на засадах екологічної безпеки і з урахуванням вимог, які висуваються міжнародними природоохоронними конвенціями.

Базовим законом України про ліси і систему управління в них є Лісовий кодекс України. Правові аспекти лісогосподарського виробництва та використання і відтворення лісових ресурсів визначено Земельним кодексом України і регулюються Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Центральним органом виконавчої влади з питань лісового господарства є Державне агентство лісових ресурсів України (Держлісагенство України), діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства України, входить до системи центральних органів виконавчої влади і забезпечує реалізацію державної політики у сфері лісового та мисливського господарства.

Філія «Брошнівське лісове господарство» підпорядковане Карпатському лісовому офісу.

У структуру філії «Брошнівське лісове господарство» входить вісім лісництв, нижній склад деревини (НС), проміжний склад «Луги» транспортний цех та дві дільниці з переробки деревини.

Основною виробничою одиницею на підприємстві є лісництво.

Таблиця 3

Найменування лісництв, місцезнаходження контор	Адміністративні райони	Площа, га
Рожнятівське, сmt. Брошнів-Осада	Рожнятівський	2540
Дубівське, с. Дуба	Рожнятівський	3757
Грабівське с. Лоп'янка	Рожнятівський Долинський	3756 9
Спаське (кв. 3)	Рожнятівський	4415
Лугівське, с. Луги	Рожнятівський	3886
Ілемнянське (кв. 3)	Рожнятівський	3477
Суходільське, с. Суходіл	Рожнятівський	4523
Липовицьке, с. Суходіл	Рожнятівський	4523

Всього по лісгоспу:		30886
в т. ч. по адміністративних районах		
	Рожнятівський	30877
	Долинський	9

Лісництво очолює лісничий і помічник лісничого і воно в свою чергу поділяється на дільниці. На кожній дільниці працює майстер лісу.

Підприємство володіє необхідною матеріально-технічною та технологічною базою і достатнім кадровим потенціалом; має сучасне комп'ютерне забезпечення, тобто все необхідне для ведення лісового господарства.

Бюджетного фінансування філія не отримує. Витрати лісогосподарської діяльності фінансуються за рахунок власних коштів, а саме за кошти отримані від реалізації лісової продукції.

4. Обґрунтування розміру розрахункової лісосіки.

Розрахункова лісосіка – щорічна, науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка обраховується та затверджується для кожного власника, постійного користувача лісами по категоріях лісів в розрізі порід, виходячи з принципів безперервності використання лісових ресурсів.

Рівень інтенсивності ведення лісового господарства

Таблиця 4

Найменування показників	Одиниця вимірювання	За даними теперішнього лісовпорядкування
1. Річний обсяг лісокористування (ліквід) – усього	тис.м ³	83,777
в т.ч. від рубок головного користування	тис.м ³	54,49
2. Середній обсяг лісокористування з 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок	м ³	3,05
3. Річний обсяг робіт з лісовідновлення:		
– створення лісових культур	га	111,0
– сприяння природному поновленню	га	47,3
4. Відсоток використання лісосічних відходів	%	–

5. Умови для моніторингу приросту і динаміки таксаційних показників лісового фонду.

Базова інформація про приріст і таксаційні показники збирається в процесі проведення лісовпорядкування, при якому виконується суцільна інвентаризація всіх лісових ділянок.

Поточна інформація визначається по матеріалах безперервного лісовпорядкування, при якому враховуються всі зміни в лісовому фонді підприємства, які відбулися за поточний рік.

При складанні плану господарської діяльності підприємства, проводиться аналіз таксаційних показників, на які мають вплив обсяги запроектованих і проведених заходів.

Таблиця 5.

Обсяги запроєктованих основних видів робіт на 2024 рік та їх вплив на динаміку лісових земель.

№ п.п.	Вид рубки	Обсяги робіт	
		Площа, га стовбурний запас	Запас ліквідної деревини ділової
1.	Головне користування	<u>137</u> 32,4	<u>27,0</u> 14,83
2.	Рубки догляду	<u>392</u> 17,62	<u>13,6</u> 5,7
3.	Рубки формування і оздоровлення лісів	<u>391</u> 29,940	<u>24,94</u> 11,20
4.	Інші рубки формування і оздоровлення лісів	<u>12</u> 0,980	<u>0,81</u> 0,32
5.	Всього запроєктованих рубок	<u>920</u> 79,96	<u>65,0</u> 31,78
6.	Створення лісових культур	13,8	
7.	Сприяння природному оновленню	16,0	
8.	природне поновлення	91,4	

Виконання запроєктованих лісовпорядкувальних заходів в значній мірі буде сприяти підвищенню продуктивності лісів, покращанню санітарного стану деревостанів, посиленню захисних кліматорегулюючих функцій лісу.

В цілому, на кінець нинішнього ревізійного періоду (до початку наступного ревізійного періоду) очікуються позитивні зміни в загальній структурі лісового фонду. Так, питома вага, вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок збільшиться на 2,0%, площа штучних насаджень зросте на 7,5%, площа лісових ділянок, непокритих лісовою рослинністю, зменшиться на 30,1%; підвищиться середній запас насаджень на 1 га на 4,0%, (стиглих насаджень на 0,55%), середня зміна запасу на 1 га лісових ділянок збільшиться на 1,2%.

В результаті виконання запроєктованих заходів очікується збільшення площі найбільш цінних насаджень: ялиці, бука і дуба.

Відомості про зміни основних кількісних і якісних показників лісового фонду і продуктивності лісів на початок наступного ревізійного періоду приведені в табл. 6.

Очікувані зміни в розподілі загальної площі за основними категоріями лісових ділянок

Таблиця 6.

Категорії лісових ділянок	На рік лісовпорядкування		На початок наступного ревізійного періоду		Зміни	
	га	%	га	%	га, ±	%, ±
Площа земель лісогосподарського призначення						
1. Вкриті лісовою рослинністю – усього	27504,2	89,1	28076,3	90,9	+ 572,1	+ 2,0
в тому числі:						

Категорії лісових ділянок	На рік лісовпорядкування		На початок наступного ревізійного періоду		Зміни	
	га	%	га	%	га, ±	%, ±
а) лісові культури	12736,3	41,2	13685,5	44,3	+ 949,2	+ 7,5
2. Невкриті лісовою рослинністю лісові ділянки – усього	1896,4	6,1	1324,3	4,3	– 572,1	– 30,1
в тому числі:						
а) незімкнуті лісові культури	989,4	3,2	553,4	1,8	– 436,0	– 44,1
б) лісові розсадники і плантації	8,9	–	8,9	–	–	–
в) рідколісся	72,8	0,3	–	–	– 7,2	–
г) загиблі насадження	13,3	–	–	–	– 13,3	–
д) зруби	257,8	0,8	232,9	0,8	– 24,9	–
є) пустирі і галявини	313,4	1,0	288,3	0,9	– 25,1	– 8,0
ж) лісові шляхи, просіки	240,8	0,8	240,8	0,8	–	–
– Разом лісових ділянок:	29400,6	95,2	29400,6	95,2	–	–
Нелісові ділянки						
1. Сільськогосподарські угіддя – усього	924,9	3,0	924,9	3,0	–	–
в тому числі:						
а) рілля	18,0	0,1	18,0	0,1	–	–
б) сіножаті	202,1	0,7	202,1	0,7	–	–
в) пасовища	703,7	2,2	703,7	2,2	–	–
г) багаторічні насадження	1,1	–	1,1	–	–	–
2. Води	154,0	0,5	154,0	0,5	–	–
3. Болота	62,2	0,2	62,2	0,2	–	–
4. Садиби, споруди	36,2	0,1	36,2	0,1	–	–
5. Траси	198,7	0,6	198,7	0,6	–	–
6. Піски	–	–	–	–	–	–
7. Інші	109,4	0,4	109,4	0,4	–	–
Разом нелісових ділянок:	1485,4	4,8	1485,4	4,8	–	–
УСЬОГО:	30886,0	100	30886,0	100	–	–

Очікувані зміни в розподілі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за панівними породами

Таблиця 7.

Панівні породи	На рік лісовпорядкування		На початок наступного ревізійного періоду		Очікувані зміни	
	га	%	га	%	га, ±	%, ±
Сосна	301,0	1,1	298,0	1,1	– 3,0	– 1,0
Ялина	11967,8	43,5	10946,2	39,0	– 1021,6	– 8,5
Ялиця	4739,7	17,2	6194,8	22,1	+ 1455,1	+ 30,7
Модрина	2,6	–	5,9	–	+ 3,3	+ 126,9
Дуб	2061,7	7,5	2140,4	7,6	+ 78,7	+ 3,8
Бук	7884,8	28,7	7940,8	28,3	+ 56,0	+ 0,7
Ясен	4,3	–	4,3	–	–	–

Клен-явір	38,4	0,1	40,2	0,1	+ 1,8	+ 4,7
В'яз	1,4	–	1,4	–	–	–
Береза	169,1	0,6	169,1	0,6	–	–
Осика	4,9	–	4,6	–	– 0,3	– 6,1
Вільха	102,9	0,4	105,0	0,4	+ 2,1	+ 2,0
Липа	0,1	–	0,1	–	–	–
Тополя	0,3	–	0,3	–	–	–
Горіх	2,1	–	2,1	–	–	–
Сосна кедрова	0,1	–	0,1	–	–	–
Сосна гірська	223,0	0,9	223,0	0,8	–	–
РАЗОМ:	27504,2	100,0	28076,3	100,0	+ 572,1	+ 2,1

Очікувані зміни в лісовому фонді і продуктивності лісів

Таблиця 8.

Показники	Одиниця вимірювання	На рік лісовпорядкування	На початок наступного періоду
1. Вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки – усього	га	27504,2	28076,3
в т.ч. по групах порід:			
– хвойні	га	17011,1	17444,9
– твердолистяні	га	9990,6	10127,1
– м'яколистяні	га	277,3	279,1
2. Незімкнуті лісові культури	га	989,4	553,4
3. Невкриті лісовою рослинністю лісові ділянки – усього	га	1896,4	1324,3
4. Загальний запас насаджень	тис. м ³	7595,12	8059,77
5. Середній запас на 1 га вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок – усього	м ³	276	287
6. Площа стиглих і перестійних деревостанів – усього	га	6193,7	7472,2
в т.ч. по групах порід:			
– хвойні	га	5210,7	5916,3
– твердолистяні	га	925,2	1451,4
– м'яколистяні	га	57,8	104,5
7. Загальний запас стиглих і перестійних деревостанів – усього	тис. м ³	2259,03	2743,50
в т.ч. по групах порід:			
– хвойні	тис. м ³	1976,98	2283,39
– твердолистяні	тис. м ³	270,82	441,08
– м'яколистяні	тис. м ³	11,23	19,03
8. Середній запас стиглих і перестійних деревостанів на 1 га	м ³	365	367
в т.ч. по групах порід:			
– хвойні	м ³	379	386
– твердолистяні	м ³	293	303
– м'яколистяні	м ³	194	182
9. Середня зміна запасу на 1 га лісових ділянок	м ³	–	4,25

Показники	Одиниця вимірювання	На рік лісовпорядкування	На початок наступного періоду
10. Обсяги користування на 1 га лісових ділянок	м ³	–	2,54
в т. ч. по головному користуванню	м ³	–	2,16

В результаті виконання запроектованих заходів, передбачається незначна зміна динаміки земель лісового фонду та таксаційних показників, тобто зміни відбудуться в сталих межах.

Деяко збільшується загальний та поточний приріст деревини на 1 га вкритих лісовою рослинністю земель, що відбудеться за рахунок покращення породної структури насаджень, в результаті проведення рубок формування і лісовідновлення.

6. Використання результатів моніторингу у плануванні.

Використання результатів моніторингу у плануванні лісогосподарської діяльності

В своїй практичній діяльності лісгосп керувався основними положеннями організації і розвитку лісового господарства, які викладені в проекті попереднього лісовпорядкування.

В організаційно-господарській структурі лісового фонду відбулися наступні зміни:

– згідно наказу Державного комітету №269 від 15.10.2009 року змінено вік рубки похідних ялинових деревостанів: експлуатаційні ліси – 51 – 60 років, інші категорії – 61 – 70 років; згідно наказу Державного комітету лісового господарства №441 від 21.12.2010 року затверджено поділ на категорії лісів;

– змінено господарські частини згідно постанови кабінету Міністрів №733 від 16.05.2007 року.

Поточні зміни в матеріали лісовпорядкування та інші облікові документи вносились своєчасно з достатньою якістю і повнотою.

Рубки головного користування

Фактичний обсяг заготовель в середньому за рік становив 86,6% середньорічного обсягу діючої розрахункової лісосіки за ревізійний період. Недоруб розрахункової лісосіки пояснюється тим, що у перші два роки ревізійного періоду рубки проводились згідно розрахункової лісосіки минулого лісовпорядкування.

Вихід ділової деревини близький до проектного.

Рубки головного користування на 100% проведені в місцях запроектованих лісовпорядкуванням.

Діюча розрахункова лісосіка і фактичний відпуск деревини відповідає принципу безперервного і невиснажливого лісокористування.

Виконання проекту рубок головного користування (площа – га; запас – тис.м³)

Таблиця 9.

Господарства	Середньорічний обсяг розрахункової лісосіки запроектованої лісовпорядкуванням	Фактичний відпуск деревини в середньому за рік

	площа	запас у ліквіді	в тому числі ділової	площа	запас у ліквіді	в тому числі ділової
Ліси 1 групи (ліси з обмеженим режимом користування)						
Суцільнолісосічні рубки						
Хвойні	40,0	15,8	11,1	44,0	14,1	9,9
Твердолистяні	–	–	–	–	–	–
М'яколистяні	2,0	0,3	0,2	–	–	–
Разом:	42,0	16,1	11,3	44,0	14,1	9,9
Поступові і вибіркові рубки						
Хвойні	23,0	6,2	4,3	29,4	5,3	3,7
Твердолистяні	10,0	2,0	1,1	14,3	1,4	0,8
М'яколистяні	–	–	–	–	–	–
Разом:	33,0	8,2	5,4	43,7	6,7	4,5
Разом:						
Хвойні	63,0	22,0	15,4	73,4	19,4	13,6
Твердолистяні	10,1	2,0	1,1	14,3	1,4	0,8
М'яколистяні	2,0	0,3	0,2	–	–	–
Всього:	75,0	24,3	16,7	87,7	20,8	14,4

Основні порушення Правил рубок головного користування і Правил спеціального використання лісових ресурсів, виявлені лісовпорядкуванням: знищення підросту, порушення вимог відводу.

Під час рубок головного користування не допускаються втрати деревини.

В цілому рубки головного користування проводились згідно з виробничо-фінансовим планом і негативного впливу на структуру і стан лісового фонду не мали.

Рубки формування і оздоровлення лісів

Рубки догляду і санітарні рубки

Виконаний обсяг рубок догляду в порівнянні з проектом лісовпорядкування приведений в таблиці

Значні відхилення в обсязі рубок догляду, в порівнянні з проектом, пов'язані з перерахуванням обсягів рубок догляду згідно "Протоколу технічної наради від 22 листопада 2003 року з розгляду щорічних обсягів рубок догляду за лісівничими вимогами по лісових підприємствах Івано-Франківської області".

Протоколом щорічні обсяги були визначені за матеріалами безперервного лісовпорядкування на період з 2003 по 2007 роки в таких об'ємах:

- освітлення – 94,9 га з вибіркою 11,8 м³/га;
- прочищення – 188,8 га з вибіркою 16,0 м³/га;
- проріджування – 46,4 га з вибіркою 22,6 м³/га;
- прохідні рубки – 20,7 га з вибіркою 29,9 м³/га.

Вихід ліквідної деревини близький до проектного.

Стан насаджень, не охоплених рубками догляду, на рік лісовпорядкування задовільний.

Облік рубок догляду за видами в лісгоспі ведеться в цілому задовільно. Основним методом проведення рубок догляду є комбінований.

Виконання рубок догляду за ревізійний період

Таблиця 10.

Види рубок та порівнювані показники	Усього потребували рубок догляду, га	Прийнято 2-ю л/в нарядом, га	Фактично пройдено рубками, га	% охопл. від насаджень, які потребували рубок догляду	Щорічний обсяг користування				
					прийнятий 2-ю л/в нарядом, га, тис.м ³	фактично виконано, га, тис.м ³	% виконання від проекту	середньорічний план	
								га, тис.м ³	% від проекту
Освітлення:									
площа	360,1	360,1	1887	100	72,1	171,5	237,9	170,0	235,8
загальний вирубаний запас					1,00	2,69	269,0	2,70	270,0
в т.ч. ліквідний					–	–	–	–	–
діловий					–	–	–	–	–
вибірка з 1 га, м ³					13,9	15,7	112,9	15,9	114,4
Прочищення:									
площа	521,6	521,6	1552	100	104,6	141,1	134,8	139,0	132,9
загальний вирубаний запас					2,07	2,43	117,4	2,40	115,9
в т.ч. ліквідний					–	–	–	–	–
діловий					–	–	–	–	–
вибірка з 1 га, м ³					19,8	17,2	86,9	17,3	87,4
Проріджування:									
площа	90,0	90,0	239	100	9,1	21,7	238,5	21,0	230,8
загальний вирубаний запас					0,25	0,36	144,0	0,35	140,0
в т.ч. ліквідний					0,22	0,28	127,2	0,28	127,2
діловий					0,01	0,02	200,0	0,03	300,0
вибірка з 1 га, м ³					27,5	16,6	60,4	16,7	60,7
Прохідні рубки:									
площа	7,4	7,4	130	100	0,7	11,8	1685,7	11,0	1571,4
загальний вирубаний запас					0,03	0,26	866,7	0,26	866,7

Види рубок та порівнювані показники	Усього потребували рубок догляду, га	Прийнято 2-ю л/в нарадою, га	Фактично пройдено рубками, га	% охопл. від насаджень, які потребували рубок догляду	Щорічний обсяг користування				
					прийнятий 2-ю л/в нарадою, га, тис.м ³	фактично виконано, га, тис.м ³	% виконання від проекту	середньорічний план	
								га, тис.м ³	% від проекту
в т.ч. ліквідний					0,02	0,22	1100,0	0,23	1150,0
діловий					–	0,06	–	0,06	–
вибірка з 1 га, м ³					42,8	22,0	51,4	23,6	55,1
Разом рубок догляду:									
площа	979,1	979,1	3808	100	186,5	346,1	185,6	341,0	182,8
загальний вирубаний запас					3,35	5,74	171,3	5,71	170,4
в т.ч. ліквідний					0,24	0,50	208,3	0,54	225,0
діловий					0,01	0,08	800,0	0,09	900,0
вибірка з 1 га, м ³					18,0	16,6	92,2	16,7	92,8

Вибіркові санітарні рубки проводились в середньому в рік на площі 443,6 га. Проведення вибіркової санітарних рубок не привело до суттєвого покращення санітарного стану насаджень. Санітарно-оздоровчі заходи проводились на основі відповідних планів у відповідності до “Санітарних правил в лісах України”.

Основним методом проведення рубок догляду є комбінований.

Деревина від рубок догляду і санітарних рубок реалізується в круглому вигляді, а 60 % використовується на власні потреби.

Обсяги виконання санітарних рубок

Таблиця 11.

Види санітарних рубок	Обсяги за проектом				Термін вик., років	Фактично виконано за рев. період			
	площа, га	запас тис. м ³				площа, га	запас тис. м ³		
		загальний	ліквідний	діловий			загальний	ліквідний	діловий
Суцільні	157,9	26,37	22,94	8,72	3	441,0	97,27	85,67	46,56
Вибіркові	1299,8	18,63	15,65	5,63	3	4880,0	64,94	57,64	22,72
Разом:	1457,7	45,00	38,59	14,35		5321,0	162,21	143,31	69,28

Вибіркові санітарні рубки мали бути проведені за три роки на площі 1299,8 га із запасом зрубанної деревини 18,63 тис. м³. Фактично за три роки філія виконала їх на площі 2616 га з запасом 29,83 тис. м³, що в порівнянні з прийнятим 2 л/в нарадою обсягом рубок складає 201,3%. Пояснюється це всиханням похідних ялинових насаджень.

В подальші роки ревізійного періоду вибіркові санітарні рубки проведені на площі 2264 га з рубкою 35,11 тис. м³ деревини (в т.ч. ділової 10,83), що було викликано фактичним станом насаджень.

Лісовідновні рубки

Обсяги лісовідновних рубок, виконаних за ревізійний період, подані в таблиці Лісовідновні рубки проводились до 2006 року у всіх категоріях захисності у таких вікових групах: середньовікових, пристигаючих при максимальному значенні повноти (без врахування повнот, що підлягають вибірковій санітарній рубці) 0,4, а також стиглих і перестійних при повноті 0,5 і нижче, згідно “Правил рубок, пов’язаних з веденням лісового господарства та інших рубок”, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 16 травня 1996 року №535.

З 2007 року лісовідновні рубки проводились в стиглих і перестійних насадженнях, в яких не дозволяється проведення рубок головного користування згідно “Правил поліпшення якісного складу лісів” затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 року №724.

Рубки проводились в насадженнях з метою відтворення захисних, водорегулюючих та інших корисних властивостей лісу. Минулим лісовпорядкуванням лісовідновні рубки не проектувались. Лісовідновні рубки були запроєктовані під час проведення безперервного лісовпорядкування.

Обсяги виконаних лісовідновних рубок

Таблиця 12.

Групи лісу	Господарства	Фонд лісовідновних рубок, встановлений лісовпорядкуванням		Фактично виконано			
				площа, га	запас, тис. м ³		
		площа, га	стовбурний запас		загальний	ліквідний	діловий
I	Хвойні	–	–	96,3	14,68	12,87	7,04
	Твердолистяні	–	–	7,7	2,65	2,36	1,96
	М’яколистяні	–	–	–	–	–	–
	Разом:	–	–	104,0	17,33	15,23	9,00
II	Хвойні	–	–	–	–	–	–
	Твердолистяні	–	–	–	–	–	–
	М’яколистяні	–	–	–	–	–	–
	Разом:	–	–	–	–	–	–
	Всього:	–	–	104,0	17,33	15,23	9,00

Рубки, пов’язані з реконструкцією насаджень

Рубки, пов’язані з реконструкцією, минулим лісовпорядкуванням проектувались на площі 86,7 га з загальним запасом 1,38 тис. м³. Фактично реконструктивні рубки проведені на площі 106,0 га. Реконструкція проводилась способом суцільної рубки з подальшою посадкою лісових культур відповідно до типу лісу.

Інші рубки формування і оздоровлення лісів

Види інших рубок	Обсяги за проектом				Термін виконання, років	Фактично виконано за ревізійний період			
	площа, га	запас, тис.м ³				площа, га	запас, тис.м ³		
		загальний	ліквідний	діловий			загальний	ліквідний	діловий
1. Рубка поодиноких дерев	14,0	0,45	0,38	0,08	2	–	–	–	–
2. Рубка рідколісся	23,5	0,70	0,62	0,12	2	131,0	15,92	13,82	7,86
3. Розчищення кварталних просік	65,5	1,77	–	–	2	61,4	1,65	–	–

Рубки пов'язані з проведенням інших заходів

Обсяги виконання рубок, пов'язаних з проведенням інших заходів

Таблиця 14.

Вид рубки	Фактично виконано за ревізійний період			
	площа, га	запас, тис.м ³		
		загальний	ліквідний	діловий
Рубки, пов'язані з розчищенням лісових ділянок, вкритих лісовою рослинністю, в зв'язку з будівництвом шляхів	7,3	0,88	0,73	0,40

Заходи з лісозахисту

Динаміка осередків шкідників і хвороб лісу за ревізійний період

Таблиця 15.

Види шкідників і хвороб	Площа осередків, га					
	на початок періоду	виникли знову	ліквідовано	затухло	залишок осередків	
					усього	в тому числі потребують заходів боротьби
Бактеріальний рак ясеня	–	17,0	–	–	17,0	–
Коренева губка	125,0	183,5	100,0	25,0	183,5	183,5
Опеньок осінній	–	–	–	–	34,5	34,5
Разом:	125,0	200,5	100,0	25,0	235,0	218,0

В минулому ревізійному періоді осередків масового розмноження шкідників лісу не відмічалось.

Із хвороб лісу найбільше поширення мали бактеріальний рак ясеня і опеньок осінній.

Запроектвані на ревізійний період лісозахисні заходи лісгоспом виконувались відповідно до плану лісозахисних робіт.

Відхилень фактичного виконання лісозахисних заходів від проекту лісовпорядкування немає. Всі запроєктвані минулим лісовпорядкуванням лісозахисні заходи виконувались.

Проведені санітарні рубки не сприяли покращенню санітарного стану насаджень. Заходи, які проводяться в лісгоспі відповідають вимогам “Санітарних правил України” нагляд за шкідниками і хворобами лісу і облік ведеться на належному рівні. Стан лісозахисту в лісгоспі слід вважати задовільним.

Відтворення лісів

Виконання основних видів робіт з відтворення лісів за ревізійний період (згідно звітних даних лісгоспу: (чисельник – план, знаменник – виконання)

Таблиця 16.

Основні види робіт	Усього за ревізійний період, га	Середньорічне виконання в га	
		за ревізійний період	у рік, що передував теперішньому лісо-впорядкуванню
1. Висівання лісу			
2. Садіння лісу	<u>1260,0</u> 1263,2	<u>114,5</u> 114,8	<u>151,0</u> 152,3
3. Садіння та висівання лісу на рекультивованих землях			
4. Реконструкція насаджень	<u>106,0</u> 106,0	<u>9,6</u> 9,6	<u>33,</u> 33,0
5. Створення лісових культур селекційним садивним матеріалом			
6. Природне поновлення	<u>44,0</u> 42,6	<u>4,0</u> 3,9	<u>2,0</u> 2,4
7. Лісорозведення на непридатних землях інших землекористувачів			
8. Створення полезахисних лісових смуг			
9. Висівання в розсадниках насіння деревних та чагарникових порід	<u>5,5</u> 5,4	<u>0,50</u> 0,50	<u>0,50</u> 0,54
10. Висаджено сіянців деревних та чагарникових порід у шкілках	<u>1,10</u> 1,11	<u>0,10</u> 0,10	<u>0,10</u> 0,10

За ревізійний період лісовідновлення було проведено на площі 1528,0 га або 143,2% від проекту лісовпорядкування. Перевиконання пов'язане з виконанням значних обсягів суцільних санітарних рубок.

Основним способом лісовідновлення являється садіння лісових культур. Лісові культури створювались згідно з технологічними схемами. Рекомендації технологічних схем по способу обробки ґрунту, підбору головних порід, схем змішування та методу догляду за лісовими культурами лісгоспом, в основному, виконувались.

Перевід незімкнутих лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі проводився вчасно згідно нормативів.

Догляд за лісовими культурами проводиться десятикратний за схемою 3-3-2-1-1.

Показники	Лісові культури	Сприяння природному поновленню	В т.ч. із збереженням підросту	Природне поновлення	Не поновилося на рік теперішнього лісовпорядкування
1. Фактично виконано – усього	1369,2	116,2	116,2	94,4	571,2
1.1. Невкриті лісовою рослинністю лісові ділянки – усього	207,3	–	–	15,8	313,4
1.1.1. Призначені лісовпорядкуванням	207,3	–	–	15,8	–
1.1.2. Не призначені лісовпорядкуванням					
в т.ч. обґрунтовано					
не обґрунтовано					
1.2. Зруби ревізійного періоду – усього	1161,9	116,2	116,2	79,8	257,8
1.2.1. Призначені лісовпорядкуванням	828,8	14,0	14,0	1,2	–
1.2.2. Не призначені лісовпорядкуванням	333,1	102,2	102,2	78,6	257,8
в т.ч. обґрунтовано	333,1	102,2	102,2	78,6	257,8
не обґрунтовано					
1.3. Нелісові ділянки – усього					
1.3.1. Призначені лісовпорядкуванням					
1.3.2. Не призначені лісовпорядкуванням					
в т.ч. обґрунтовано					
не обґрунтовано					
1.4. Вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки – усього					
1.4.1. Призначені лісовпорядкуванням					
1.4.2. Не призначені лісовпорядкуванням					
в т.ч. обґрунтовано					
не обґрунтовано					
2. Запроектовано попереднім лісовпорядкуванням – усього	1036,1	14,0	14,0	17,0	–
% виконання проекту	132,1	830,0	830,0	555,2	

На непридатних для сільського господарства землях агропідприємств лісові культури не створювались.

Доповнення лісових культур проводилось при приживленні 85% і менше. Посадка лісових культур проводилась одно-і дворічними сіянцями в кількості 3,0 – 5,0 тис. шт./га. Термін переведення лісових культур у вкриті лісовою рослинністю землі становить в середньому 5 – 6 років в залежності від породи і типів умов місцезростання.

П о р о д и	Лісові культури		Сприяння природному поновленню		Природне поновлення	
	га	%	га	%	га	%
Ялина європейська	<u>55,4</u> 172,3	<u>5,3</u> 12,6	= 28,6	= 24,6	= 52,9	= 56,0
Ялиця біла	<u>732,5</u> 1033,3	<u>70,7</u> 75,5	<u>12,1</u> 41,4	<u>86,4</u> 35,7	<u>17,0</u> 18,8	<u>100,0</u> 19,9
Дуб звичайний	<u>116,7</u> 75,6	<u>11,3</u> 5,5	= 16,2	= 13,9	–	–
Бук лісовий	<u>131,5</u> 82,9	<u>12,7</u> 6,1	<u>1,9</u> 30,0	<u>13,6</u> 25,8	= 15,3	= 16,2
Модрина європейська	= 3,3	= 0,2	–	–	–	–
Явір	= 1,8	= 0,1	–	–	–	–
Вільха чорна	= –	= –	= –	= –	= 7,4	= 7,9
Разом:	<u>1036,1</u> 1369,2	<u>100</u> 100	<u>4,0</u> 116,2	<u>100</u> 100	<u>17,0</u> 94,4	<u>100</u> 100

Сприяння природному поновленню проводилось шляхом збереження підросту на площі 116,2 га. До недоліків даного міроприємства слід віднести той факт, що при проведенні останнього прийому поступових рубок підріст часто пошкоджується.

Попереднім лісовпорядкуванням проектувалось виконати реконструкцію малоцінних і низькоповнотних насаджень на площі 86,7 га за три роки. Фактично реконструкція була виконана на площі 106,0 га.

Реконструкція насаджень проводилась способом суцільної рубки з подальшою підготовкою ґрунту і посадкою лісових культур у відповідності до типів лісу. Стан лісових культур створених реконструкцією задовільний.

Природне поновлення виконано на площі 94,4 га.

Переважаючими породами є: ялина, ялиця, бук. Стан природного поновлення в основному задовільний.

Площа врахованих лісовпорядкуванням незімкнутих лісових культур та їхній стан, га

Таблиця 19.

Головна порода	Площа створених лісових культур	В тому числі:				
		добрий стан		задовільний стан (3 клас якості)	незадовільний стан (приживлюваність 25,1 – 40,0%)	загиблі (списані національним парком та виявлені лісовпорядкуванням)
		1 клас якості	2 клас якості			
1. Лісові культури ревізійного періоду						
Ялина європейська	93,8	25,2	52,2	16,4	–	–

Головна порода	Площа створених лісових культур	В тому числі:				
		добрий стан		задовільний стан (3 клас якості)	незадовільний стан (приживлюваність 25,1 – 40,0%)	загиблі (списані національним парком та виявлені лісовпорядкуванням)
		1 клас якості	2 клас якості			
Ялиця біла	775,8	93,6	594,7	87,5	–	–
Модрина європейська	3,3	–	3,3	–	–	–
Дуб звичайний	59,7	–	58,9	0,8	–	–
Бук лісовий	55,0	11,1	30,9	13,0	–	–
Явір	1,8	–	1,8	–	–	–
Разом:	989,4	129,9	741,8	117,7	–	–
%%	100,0	13,1	75,1	11,8	–	–

Площа врахованих лісовпорядкуванням лісових культур, переведених у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки, у віці до 20 років та їхній стан, га

Таблиця 20.

Головна порода	Загальна площа	В тому числі:					
		класи якості				незадовільні	загиблі (списані л-пом і виявлені л/в)
		1	2	3	разом		
1. Лісові культури ревізійного періоду							
Ялина європейська	78,5	6,1	32,7	39,7	78,5		
Ялиця біла	257,5	11,7	118,2	127,6	257,5		
Дуб звичайний	15,9	–	14,3	1,6	15,9		
Бук лісовий	27,9	–	11,6	16,3	27,9		
Явір							
Разом:	379,8	17,8	176,8	185,2	379,8		
2. Лісові культури минулого ревізійного періоду (до 20 років)							
Сосна звичайна	7,1	3,5	1,4	2,2	7,1		
Ялина європейська	676,1	54,5	424,4	197,2	676,1		
Ялиця біла	1203,0	29,1	852,2	321,7	1203,0		
Дуб червоний	38,5	14,6	23,9	–	38,5		
Дуб звичайний	50,3	8,0	21,2	21,1	50,3		
Бук лісовий	9,1	–	1,2	7,9	9,1		
Явір	0,8	–	0,8	–	0,8		
Разом:	1984,9	109,7	1325,1	550,1	1984,9		
Усього:	2364,7	127,5	1501,9	735,3	2364,7		

Лісових культур ревізійного періоду незадовільного стану, неатестованих та загиблих при лісовпорядкуванні не виявлено.

Динаміка площі лісових культур та їхня збереженість

Таблиця 21.

№ з/п	Назви показників	Площа в га	
		+	-
	I. Лісові культури попереднього ревізійного періоду		
	а) значилось за даними минулого лісовпорядкування		
1.	Площа лісових культур, переведених у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки	308,9	
2.	Площа незімкнутих лісових культур	1646,0	
3.	Лісові культури під наметом лісу		
	Усього значилось:	1954,9	
	б) результати господарської діяльності		
1.	Списано загиблих лісових культур		
2.	Прийнято лісових культур від інших організацій	30,0	
3.	Передано лісових культур іншим організаціям		
	Усього змін:	30,0	
	Повинно бути лісових культур за станом на 01.01.2009 р.	1984,9	
	в) узято на облік теперішнім лісовпорядкуванням		
1.	Площа лісових культур, переведених у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки	1984,9	
2.	Площа незімкнутих лісових культур	-	
3.	Лісові культури під наметом лісу		
	Разом:	1984,9	
	Розходження	-	
	Причини розходження:		
1.	Загиблі культури, але не списані лісгоспом		
	II. Лісові культури ревізійного періоду		
	а) створено усього		
1.	Площа лісових культур, переведених у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки	379,0	
2.	Площа незімкнутих лісових культур	988,8	
3.	Лісові культури під наметом лісу		
	Усього значилось:	1367,8	
	б) результати господарської діяльності		
1.	Списано загиблих лісових культур		
2.	Прийнято лісових культур від інших організацій		
3.	Передано лісових культур іншим організаціям		
	Усього змін:	-	
	Повинно бути лісових культур за станом на 01.01.2009 р.	1367,8	
	в) узято на облік теперішнім лісовпорядкуванням		
1.	Площа лісових культур, переведених у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки	379,8	
2.	Площа незімкнутих лісових культур	989,4	
3.	Лісові культури під наметом лісу	-	
	Разом:	1369,2	

№ з/п	Назви показників	Площа в га	
		+	–
	Розходження	1,4	
	Причини розходження:		
	Уточнення площ при базовому лісовпорядкуванні	1,4	

Динаміка молодняків, площі лісових культур, не вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за міжобліковий період

Таблиця 22.

Показники	За даними		Різниця		
	на 01.01.1997 року	на 01.01.2009 року	+	–	%
Молодняки до 20 років–всього:	2022	3074	1052		52,0
в тому числі:					
– хвойних порід	1579	2731	1152		72,9
– твердолистяних порід	319	285		34	10,7
– м'яколистяних порід	124	58		66	53,2
Лісові культури переведені у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки	12485	12737	252		2,0
Незімкнуті лісові культури	1657	989		668	40,3
Не вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки–всього	321	656	335		104,4
в тому числі:					
– забезпечені природним поновленням	16	235	219		1368,7
– потребують сприяння природному поновленню					
– потребують створення лісових культур	207	134		73	35,3
– не проектується під лісовідновлення	98	287	189		192,9
Не лісові землі, запроєктовані під заліснення	–	–	–	–	–

Заходів з підвищення продуктивності в культурах і молодняках природного походження лісгоспом не проводилось.

В лісгоспі є постійний розсадник площею 4,0га і 2,7 га тимчасових розсадників. Їхня продуктивна площа складає 5,0 га, а кількість вирощених щорічно сіянців в них за останні два роки – в середньому 0,60 млн. шт.

Вихід стандартних сіянців близький до планового.

Вирощуванням селекційно-садивного матеріалу лісгосп не займається.

Існуючі в лісгоспі розсадники повністю забезпечують потребу в садивному матеріалі. Садивний матеріал, вирощений в лісових школах, використовують для озеленення садіб лісництв, шкіл в районі діяльності лісгоспу, частково реалізується за межі лісгоспу.

Для виконання лісовідновлювальних робіт потреба лісгоспу в насінні за останні два роки в середньому становила 800 кг. Заготівля насіння проводилась постійних лісонасіневих ділянках та з ростучих та зрубаних дерев на лісосіках головного користування з врахуванням спадкових властивостей.

Із загальної кількості заготовленого за останні два роки насіння на постійних насінних ділянках зібрано 15%. Частина насіння завозилась з інших лісгоспів.

Для вирощування високоякісного садивного матеріалу з цінними спадковими властивостями в лісгоспі створена постійна лісонасінна база

Характеристика постійної лісонасінної бази

Таблиця 23.

Порода, походження	№ плюсових дерев за реєстром ----- № по лісгоспу	Місцезнаходження (лісництво, квартал, таксац. ділянка)	Площа насінної ділянки, плантації плюсових насаджень, га	Таксаційна характеристика					Рік закладання	Спосіб закладання
				склад	вік	Н/Д	повнота/запас на 1 га/м ³	бонітет/тип лісу		
1. Плюсові дерева										
Яцб (5 шт.)		Гравівське лісництво, кв. 33, вид 19	4,3	6Яцб 4Яцб	110	$\frac{31}{40}$	$\frac{0,7}{630}$	$\frac{1}{СЗБЯП}$	2009	
Бкл (5 шт.)		Ілемнянське лісництво, кв. 19, вид.13	6,8	7Бкл 1Яле 2Бп	65	$\frac{23}{24}$	$\frac{0,7}{300}$	$\frac{1}{СЗБЯП}$	2009	
2. Постійні лісонасінневі ділянки										
Бук лісовий		Ілемнянське лісництво, кв. 7, вид. 34	3,2	9Бкл 1Яле	60	$\frac{25}{28}$	$\frac{0,7}{320}$	$\frac{1A}{СЗБЯП}$	2008	
Бук лісовий		Ілемнянське лісництво, кв. 7, вид. 36	7,0	8Бкл 2Яле	49	$\frac{22}{22}$	$\frac{0,75}{300}$	$\frac{1A}{СЗБЯП}$	2008	
Бук лісовий		Ілемнянське лісництво, кв. 7, вид. 37	4,8	9Бкл 1Яле	55	$\frac{23}{24}$	$\frac{0,7}{300}$	$\frac{1A}{СЗБЯП}$	2008	
Бук лісовий		Дубівське лісництво, кв. 10, вид. 33	4,0	7Бкл 2Яцб 1Яле	55	$\frac{23}{22}$	$\frac{0,7}{300}$	$\frac{1A}{СЗЯПБ}$	2008	
Разом:			19,0							
5. Генетичні резервати										
Бук лісовий		Дубівське лісництво, кв. 23, вид. 1	41,0	9Бкл 1Яцб	145	$\frac{33}{48}$	$\frac{0,65}{460}$	$\frac{1A}{ДЗЯПБ}$	2008	

Попереднім лісовпорядкуванням агролісомеліоративні роботи не проектувались у зв'язку з відсутністю фонду і лісгоспом не проводились.

Охорона лісу

За даний ревізійний період випадків пожеж в лісгоспі не відмічалось.

4.8.2. Існуюче протипожежне упорядкування та виконання запроєктованих заходів

Таблиця 24.

Найменування заходів	Одиниця вимірювання	Проектувалось на ревізійний період	Фактично виконано	% виконання
1. Попереджувальні протипожежні заходи				
1.1. Організація постійних протипожежних виставок	шт.	10	10	100,0
1.2. Встановлення попереджувальних аншлагів	шт.	100	70	70,0
1.3. Обладнання місць відпочинку і паління	шт.	15	10	67,0
1.4. Організація контрольних постів	шт.	80	80	100,0
2. Обмежувальні протипожежні заходи				
2.1. Влаштування мінералізованих смуг	км	50	40	80,0
2.2. Догляд за мінералізованими смугами	км	50	40	80,0
3. Будівельні і ремонтні роботи				
3.1. Будівництво доріг	км	50	10	20,0
3.2. Будівництво мостів	шт.	20	15	75,0
3.3. Ремонт мостів	шт.	20	20	100,
3.4. Ремонт доріг протипожежного значення	км	50	50	100,0
4. Дозорно-сторожеві роботи				
4.1. Утримання тимчасових пожежних сторожів	чол.	80	80	100,0
5. Заходи по боротьбі з пожежами				
5.1 Організація пунктів зосередження протипожежного інвентаря	шт.	9	9	100,0
6. Придбання протипожежного обладнання				
1. Ранцеві лісові вогнегасники	шт.	16	16	100,
2. Мотоцикли	шт.	5	2	40,0
3. Водовозки	шт.	–	3	–

Запроєктовані протипожежні заходи в основному виконувались. Охорона лісу від пожеж здійснювалась силами лісової охорони. В пожежонебезпечний період на допомогу лісовій охороні наймаються пожежні вартові. Організовано 9 пунктів зосередження протипожежного інвентаря.

В лісгоспі і лісництвах є оперативний план гасіння пожеж. Крім того, постійно здійснюються наступні організаційно-технічні заходи:

– щорічно оприлюднюється рішення райдержадміністрації “Заходи з охорони лісів від пожеж” і видається наказ “Про заходи з поліпшення протипожежної охорони лісів і підготовки до пожежонебезпечного періоду”;

– проводиться роз’яснювальна робота серед населення в тому числі серед школярів;
– з метою виявлення пожеж і вчасного оперативного їх гасіння під час пожежонебезпечного періоду проводиться патрулювання лісовою охороною і пожежними вартовими.

Територія лісгоспу за способом виявлення лісових пожеж і боротьби з ними відноситься до наземної охорони.

За два останні роки, в середньому, було зареєстровано 41 випадків самовільних рубок з обсягом зрубаної деревини 36,9 м³ із збитками 412,71 тис. грн.

По зареєстрованих лісопорушеннях були вжиті такі заходи:

– відшкодування добровільно – 34 випадків 170,18 тис. грн;

– направлено до РВУМВС – 7 випадок – 242,23 тис. грн;

– направлено до суду – 7 випадок – 242,23 тис. грн.

Шкільних лісництв у лісгоспі немає.

Використання угідь і ресурсів побічних користувань

В лісгоспі є такі види побічних користувань: сіножаті, використання ріллі, випас худоби, виробництво меду і заготівля дикоростучих плодів, ягід, збір грибів.

Заготівлею дикоростучих плодів, ягід і грибів займається місцеве населення як для власних потреб, так і для реалізації.

Середня урожайність на сіножатях лісового фонду становить 0,6 т/га, що менше урожайності сіножатей сільськогосподарських підприємств. Це викликано несвоєчасним їх поліпшенням та недостатнім внесенням органічних та мінеральних добрив.

Урожайність орних лісових ділянок невисока і залежить від агротехніки виробництва, своєчасного внесення органічних та мінеральних добрив.

Пасовища використовуються для випасу худоби як працівників лісгоспу, так і місцевого населення.

Потреба лісового господарства в сіножатях та в орних землях задовольняється повністю.

Попереднім лісовпорядкуванням щорічний випас худоби в лісі проектувався на площі 13900 га в кількості 5500 голів великої рогатої худоби. Фактично в середньому за останні 2 роки випас худоби майже не проводився і впливу на стан лісового фонду не мав.

Використання угідь на рік лісовпорядкування

Таблиця 25.

Найменування угідь	Площа, га	В т.ч. використовується для потреб		
		підсобного господарства лісгоспу	робітників і службовців лісгоспу	знаходиться в користуванні інших організацій і громадян
1. Сіножаті	202,1	5,8	186,2	10,1
2. Пасовища	703,7		11,4	692,3
3. Рілля	18,0	1,0	17,0	–
Разом:	923,8	6,8	214,6	702,4

Попереднім лісовпорядкуванням планувалось поверхневе поліпшення сіножатей шляхом дискування, яке не проводилось.

Минулим лісовпорядкуванням побічне користування проектувалось в таких щорічних обсягах: сінокосіння – 224,2 га 157 тонн, розміщення пасік – 160 сімей, заготівля грибів – 3,0 тони, ягід – 5 тонн, лікарської сировини – 0,27. За останній рік лісгосп не займався побічним користуванням.

Заготівля харчових продуктів лісу і лікарської сировини на території лісгоспу проводиться, в основному, місцевим населенням для власних потреб і реалізації заготівельним організаціям.

Використання лісового фонду для потреб мисливського господарства і культурно-оздоровчих цілей

Територія філії використовується для потреб мисливського господарства. Мисливські угіддя закріплені за філією «Брошнівське лісове господарство».

Полювання має спортивний характер.

За даними обліку мисливської фауни у 2008 році в угіддях налічується олень благородний – 147 голів, козуля – 206 голів, кабан – 106 голів, заєць-русак – 537 голів, білка – 313 голів, лисиця – 36 голів, вовк – 3 голови, рись – 5 голів, ведмідь бурий – 19 голів.

Запроєктовані біотехнічні заходи по збереженню і розмноженню мисливської фауни (табл.4.10.1) виконувались згідно проектних даних.

Виконання біотехнічних заходів

Таблиця 26.

Заходи	Одиниця вимірювання	Запроєктований щорічний обсяг	Виконано у рік, що передував лісовпорядкуванню	% виконання
1. Створення кормових полів	га	1,1	1,4	127
2. Влаштування солонців	шт.	7	7	100
3. Заготівля сіна	ц	30	30	100
4. Заготівля кормових віників	шт.	3000	3000	100

Відстріл мисливської фауни проводився за ліцензіями організованими бригадами.

Обсяг шкоди від потрав лісових культур мисливською фауною незначний.

На території лісгоспу культурно-оздоровчих закладів немає.

За ревізійний період виконані такі заходи з благоустрою рекреаційних лісів: встановлено 50 аншлагов, встановлено 5 мальовничих панно, збудовано 10 малих архітектурних форм.

Підсочка лісу і використання ресурсів другорядних лісових матеріалів

Підсочка лісу не проводилась і не проектувалась у зв'язку з відсутністю стиглих соснових насаджень.

Заготівля другорядних лісових матеріалів не проектувалась і не проводилась.

Загальний висновок за результатами аналізу лісгосподарської діяльності

Позитивні сторони ведення лісового господарства:

- господарська діяльність лісгоспу велась, в основному, відповідно до проекту лісовпорядкування і була спрямована на поліпшення якісного складу лісового фонду;
- задовільна приживлюваність культур ревізійного періоду;
- належна охорона лісів від пожеж і самовільних рубок.

Негативні сторони ведення лісового господарства:

- погіршення санітарного стану насаджень;
- не виконувались заходи по покращенню сіножатей;
- низький вихід ділової деревини від рубок догляду.

Загальний висновок за результатами аналізу господарської діяльності лісгоспу:

- господарська діяльність лісгоспу задовільна.

7. Природоохоронні заходи щодо охорони довкілля.

План природоохоронних заходів на підприємстві складено у відповідності з Основними напрямками державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.1998 року №188/98-ВР та іншими діючими нормативно-правовими актами України щодо природоохоронної діяльності.

Таблиця 27

Комплекс природоохоронних заходів запланованих на 2024 рік.

№ пп	Назва природоохоронного заходу	Місце розташування, обсяги, тощо.
1	2	3
1. У сфері поводження з відходами		
1.1	Укласти договори із спеціалізованими організаціями на вивезення і передачу відходів для утилізації та розміщення	
1.2.	Отримати дозвіл на відходи (комунальні, змішані, в тому числі сміття, відпрацьовані шини, брухт чорних металів, зіпсовані і відпрацьовані акумулятори, лампи), у зв'язку з закінченням терміну.	
1.3.	Адміністративні перевірки підрозділів підприємства та підприємців щодо дотримання ними санітарних умов в лісах та на виробничих територіях	<i>Всі підрозділи, при проведенні комплексних ревізій і цільових перевірок</i>
2. Охорона водних ресурсів		
2.1.	Утримувати ділянку заправки паливом в належному стані згідно регламенту та Плану ліквідації аварійних ситуацій (ПЛАС).	<i>Виробничий комплекс. Постійно.</i>
2.2.	Забезпечити наявність достатньої кількості абсорбентів для видалення проливів нафтопродуктів в разі їх утворення.	
3. Охорона атмосферного повітря.		
3.1.	Отримання дозволу на викиди стаціонарними джерелами забруднюючих речовин в атмосферне повітря (котельня, заправка, зварювальна дільниця).	<i>Територія виробничого комплексу філії «Брошнівське лісове господарство»</i>
3.2.	Проводити контроль джерел викидів забруднюючих речовин (ЗР) на відповідність встановлених гранично допустимих викидів (ГДВ)	<i>Виробничий комплекс. 1 раз в рік</i>

3.3.	Здійснювати контроль токсичності відпрацьованих газів всього наявного транспорту	Транспортний цех, лісництва. І раз в півріччя
4. У сфері ведення лісового господарства і використання лісових ресурсів.		
4.1	Дотримання Проєкту організації і розвитку лісового господарства, як системи заходів, спрямованих на забезпечення ефективної охорони і захисту, раціональне використання, підвищення продуктивності лісів і їх відтворення, оцінку лісових ресурсів та моніторингу.	Лісовий фонд філії «Брошнівське лісове господарство», площею 30886га
4.1.1	Проведення аудиту лісової сертифікації, як добровільної ініціативи, спрямованої на забезпечення підтвердження відповідності ведення лісового господарства на підприємстві, вимогам відповідних міжнародним стандартів (Принципи і Критерії FSC)	
4.2.	Раціональне використання лісових ресурсів за рахунок їх комплексного використання (впровадження групово-поступових рубок з наступним природним відновленням лісу, створення та формування змішаних за складом високопродуктивних, корінних деревостанів тощо)	
4.3.	Проведення рубок формування та оздоровлення лісів, направлених на поліпшення породного складу і якості лісів та підвищення їх продуктивності.	
4.3.1	В тому числі заходи, спрямовані на підтримку і поліпшення ознак ОЦЗЛ	
4.4.	Відновлення лісів.	
4.5.	Охорона лісів від пожеж, шкідників та хвороб	
4.5.1	В тому числі охорона оселищ рідкісних та зникаючих видів тваринного світу та охоронних зон навколо них	
4.6.	Ремонт і утримання доріг лісгосподарського призначення та інші допоміжні лісгосподарські роботи	
4.7.	Перед проведенням лісгосподарських і лісозаготівельних робіт проводити оцінку потенціального впливу на навколишнє природне середовище (ОВНС)	Всі підрозділи
4.8	При проведенні лісгосподарських і лісозаготівельних робіт дотримуватись заходів щодо запобігання або зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, відображених в Акті ОВНС та інших нормативних документах.	Всі підрозділи
4.9	З метою збереження біорізноманіття, продовжувати виявляти ліси високої природоохоронної цінності та лишати ключові біотопи і об'єкти при проведенні лісосічних робіт.	Лісництва

План виявлення і взяття під охорону рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин.

Охорона біотичного різноманіття включає систему правових, організаційних, економічних, матеріально-технічних, освітніх та інших заходів, спрямованих на збереження, відтворення і використання рослинного та тваринного світу.

Основні вимоги законодавства щодо забезпечення охорони рослинного світу визначені ст.ст. 25, 26 Закону України «Про рослинний світ», тваринного світу – розділом IV Закону України «Про тваринний світ», рідкісних та зникаючих видів флори і фауни – ст. 11 Закону України «Про Червону книгу України».

Охоронні пріоритети задекларовані в основному національному документі, Червоній книзі України (ЧКУ).

Таблиця 28.

План виявлення і взяття під охорону рідкісних і зникаючих видів рослин і тварин.

№ пп	Назва заходу	Заходи щодо збереження і відтворення популяцій рідкісних і зникаючих	Хто проводить
------	--------------	--	---------------

		видів	
2	Виявлення рідкісних і зникаючих видів фауни та їх моніторинг (лелека чорний, голуб-синяк, сови і інші птахи). Охорона.	Створення охоронних зон навколо гнізд. Заходи, які є джерелом шуму не проводити.	Спеціалісти філії, зацікавлені сторони, Волонтери
3	Виготовлення і розвішування штучних гніздівель для рідкісних і зникаючих видів птахів, моніторинг заселення гніздівель	Виготовлення і розвішування	Спеціалісти філії, зацікавлені сторони, Волонтери
4	Проведення обстеження земельних лісових ділянок при відводах і таксації лісосік рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів При виявленні, виділити ключові біотопи і об'єкти, згідно переліку ключових біотопів та ключових об'єктів	Збереження ключових біотопів і об'єктів. При виявленні гнізда (діаметром 0,4м і більше), по визначенню спеціаліста, виділяти охоронні зони.	Спеціалісти філії, лісничі, зацікавлені сторони
5	Проведення картування місць зростання та мешкання популяцій рідкісних та зникаючих видів флори і фауни для забезпечення їх збереження при здійсненні господарської діяльності;	На картах-схемах по лісництвах наносяться рідкісні та зникаючі видів і біотопи	Спеціалісти лісгоспу.
6	Залучення зацікавлених сторін та науковців до виявлення рідкісних та зникаючих видів рослин і тварин	Проведення консультацій	Адміністрація філії
7	Публікація матеріалів в ЗМІ та на сайті підприємства	Колективне обговорення матеріалів для публікації	Працівники підприємства

Охорона видів рослин і грибів занесених до списку, на державному рівні забезпечується шляхом заходів:

- установка особливого правового статусу, заборона або обмеження їх використання,
- врахування вимог щодо їх охорони під час розробки нормативних актів місцевого рівня,
- системна робота щодо виявлення місць їх зростання, проведення постійного спостереження за станом популяцій,
- пріоритетного створення на територіях, де вони зростають системи заповідних та інших об'єктів, що особливо охороняються,
- створення банків їх генофонду, розведення у спеціальних умовах (розсадниках, ботанічних садах, дендропарках тощо),
- врахування спеціальних вимог щодо охорони під час розміщення продуктивних сил, ведення господарської діяльності, вирішенні питань відведення земельних ділянок, розробки проектної та проективно-планувальної документації, екологічної експертизи.

На території лісового фонду філії виявлені рідкісні і зникаючі види фауни і флори, які охороняються згідно законодавства і висновку з оцінки впливу на довкілля у межах місць їх поширення. Також виділені охоронні зони місць поширення вказаних нижче видів флори і фауни.

Актуальний список рідкісних видів флори і фауни, виявлених на території філії «Брошнівське лісове господарство» ДП «Ліси України»

№ з/П	Таксон		Режими охорони
	латинська	українська	
1	<i>Calanthus nivalis</i> L.	Підсніжник білосніжний	Необхідно посилити інформованість населення, контролювати заборону продажу та стан популяцій.

		(підсніжник звичайний)	Заборонено несанкціоновану заготівлю та продаж, порушення умов місцезростання.
2	<i>Carduus collinus</i> Waldst. et Kit. (<i>C. collinus</i> subsp. <i>collinus</i>)	Будяк пагорбовий	Необхідним є контроль стану популяції та запровадження культивування виду у ботанічних садах. Заборонено забудову та сільськогосподарське освоєння місць зростання виду.
3	<i>Campanula carpatica</i> Jacq. (<i>C. reniformis</i> Schur)	Дзвоники карпатські	Необхідна ретельна охорона скельних екотопів у лісовому поясі. Заборонено збирання рослин у природі для пересаджування в альпінарії, руйнування скельних біотопів, випасання худоби у місцях виростання виду.
4	<i>Neottia nidus-avis</i> (L.) Rich. (<i>Ophrys nidus-avis</i> L., <i>Neottia vulgaris</i> Kolb.)	Гніздівка звичайна	Контроль за станом популяцій. Заборонено збирання рослин, порушення умов місцезростання.
5	<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soo s.l.	Зозульки м'ясочервоні (пальчатокорінник м'ясочервоний)	Контроль за станом популяцій. Заборонено меліоративні роботи, випасання, заготівлю рослин. Занесено до Додатку II CITES.
6	<i>Dactylorhiza cordigera</i> (Fries) Soó (<i>Orchis cordigera</i> Fries)	Зозульки серценосні (пальчатокорінник серценосний)	Обмеження випасання худоби в місцях поширення виду, контроль за станом популяцій. Потребує режимів абсолютної заповідності та заказного. Рекомендується ввести рослину в культуру. Заборонено несанкціоновану заготівлю рослин, порушення умов місцезростання, випас, осушення боліт, вирубування лісів. Занесено до Додатку II CITES.
7	<i>Leucojum vernum</i> L. (incl. <i>L. carpathicum</i> (Sims) Sweet, <i>L. vernum</i> subsp. <i>carpathicum</i> (Sims) A.E. Murray, <i>L. vernum</i> var. <i>carpathicum</i> Sims)	Білоцвіт весняний	Необхідно контролювати стан популяцій біля міст. Заборонено руйнування місцезростання, проведення осушувальної меліорації, викопування рослин та торгівлю ними.
8	<i>Lilium martagon</i> L.	Лілія лісова	Заборонено зривання та викопування рослин, рубку лісу.
9	<i>Allium ursinum</i> L. (<i>A. ucrainicum</i> (Kleopow et Oxner) Bordz.; <i>A. ursinum</i> L. subsp. <i>ucrainicum</i> Kleopow et Oxner, <i>A. ursinum</i> var. <i>ucrainicum</i> (Kleopow et Oxner) Soó)	Цибуля ведмежа (черемша)	Заборонено суцільні рубки лісів, проведення осушувальних меліоративних робіт, заготівлю та торгівлю рослинами.
10	<i>Trifolium rubens</i> L.	Конюшина червонувата	Заборонено порушення умов зростання, терасування схилів, заліснення, надмірне випасання, збирання рослин.
11	<i>Taxus baccata</i> L.	Тис ягідний (негній-дерево)	Заборонено порушення місць зростання, рубки та обрізки окремих частин дерева, пересадка.
12	<i>Pinus cembra</i> L.	Сосна кедрова (сосна кедрова європейська)	Необхідно взяти під охорону всі місцезнаходження виду. Заборонено вирубування дерев.
13	<i>Adonis vernalis</i> L. (<i>Adonanthe vernalis</i> (L.)	Горицвіт весняний	Заборонено заготівлю рослин, терасування та заліснення схилів.

	Spach, Chrysocyathus vernalis (L.) Holub)		
14	Listera ovata (L.) R.Br. (Ophrys ovata L., Neottia latifolia Rich.)	Зозулині сльози яйцеподібні	Занесено до Додатку II CITES. Сінокосіння після обсіменіння рослин. Контроль за станом популяцій. Заборонено збирання рослин, порушення умов місцезростання.
15	Platanthera bifolia (L.) Rich. (Orchis bifolia L.)	Любка дволиста	Занесено до Додатку II CITES. Потребує режимів заповідності та заказного. Заборонено заготівлю рослин та порушення умов місцезростання.
16	Oxycoccus microcarpus Turcz. ex Rupr. (O. quadripetalus Gilib. subsp. microcarpus (Turcz. ex Rupr.) Braun-Blanq., O. palustris Pers. subsp. microcarpus (Turcz. ex Rupr.) Nyman, Vaccinium microcarpum (Turcz. ex Rupr.) Schmalh., V. oxycoccus L. subsp. micro	Журавлина дрібноплода	Необхідний контроль за станом популяцій. Заборонено заготівлю рослин, порушення місць зростання, осушення боліт, меліорацію, витоπτування.
17	Antennaria carpatica (Wahlenb.) Bluff et Fingerh.	Котячі лапки карпатські	Доцільно встановити моніторинг популяцій. Заборонено збирання рослин, порушення місць зростання та надмірне випасання худоби.
18	Rhodiola rosea L.	Родіола рожева	Заборонено збирання, гербаризацію, заготівлю рослин, порушення умов їх місцезростань.
19	Gentiana lutea L.	Тирлич жовтий	Заборонено збирання рослин, організацію надмірного випасання, стійбищ.
20	Lilium martagon L.	Лілія лісова	Заборонено зривання та викопування рослин, рубку лісу.
21	Convallaria majalis L.	Конвалія звичайна	Заборонено зривання та викопування рослин, рубку лісу.
22	Aconitum lasiocarpum (Rchb.) Gáyer (A. degenii auct. non Gáyer)	Аконіт опушеноплодий	Заборонено проведення осушувальної меліорації, збирання рослин та рубок лісу в місцях зростання.

Перелік видів фауни, що охороняється в філії «Брошнівське лісове господарство»

Таблиця 7

№ з/П	Таксон		Режими охорони
	латинська	українська	
1	Lissotriton montandoni (Boulenger, 1880)	Тритон карпатський)	Зберігаються на природоохоронних територіях; спеціальні заходи з охорони відсутні.

2	<i>Salamandra salamandra</i> (Linnaeus, 1758)	Саламандра плямиста	Зберігаються на природоохоронних територіях на загальних умовах.
3	<i>Coronella austriaca</i> Laurenti, 1768	Мідянка звичайна	Серед населення існує впевненість щодо надзвичайної отруйності виду, в результаті чого мідянки знищуються при будь-якій нагоді. Тому необхідними заходами охорони є розширення заповідної мережі та роз'яснювальна робота з населенням.
4	<i>Thymallus thymallus</i> (Linnaeus, 1758)	Харіус європейський	Занесений до ЧКУ (1994), списків Бернської конвенції і МСОП та Європейського червоного списку. Охороняється у Карпатському БЗ.
5	<i>Bubo bubo</i> (Linnaeus, 1758)	Пугач <i>Bubo bubo</i>	CITES, Додаток II, Бернської конвенції, Додаток II. ЧКУ (1994). Охороняється на гніздуванні в Карпатському та Поліському заповідниках. Для збереження виду необхідно посилити контроль за незаконним відстрілом у мисливський сезон
6	<i>Ciconia nigra</i> (Linnaeus, 1758)	Лелека чорний	Занесений у Додаток II Бернської конвенції, Додаток II Боннської конвенції, Додаток угоди АЕВА, до категорії III Переліку видів фауни Європи, що підлягають особливій охороні (SPEC), у Додаток II Конвенції CITES. Охороняється на заповідних територіях Полісся та Карпатсько-го р-ну. У місцях гніздування виду та регулярного перебування під час міграцій необхідно створити природоохоронні об'єкти.
7	<i>Tetrao urogallus</i> (Linnaeus, 1758)	Глушець (глухар)	Занесено до ЧКУ (1994), Додатку II Бернської конвенції. Необхідно створити пам'ятки природи на токовищах, заборонити рубки лісу, туристичну діяльність у гніздових стаціях, налагодити штучне розведення з наступною інтродукцією в природне середовище.
8	<i>Lutra lutra</i> Linnaeus, 1758	Видра річкова	Виднесений до II видання ЧКУ. Як вид, стан якого близький до загрозливого, занесено до Червоного списку МСОП, до I додатку CITES, а як вид, що підлягає особливій охороні, до Бернської конвенції. Охороняється на території більшості державних заповідників та багатьох об'єктів ПЗФ.
9	<i>Mustela putorius</i> Linnaeus, 1758	Тхір лісовий	Занесений до Червоного списку МСОП, і III додатку до Бернської конвенції. Спеціально не охороняється.
10	<i>Lynx lynx</i> (Linnaeus, 1758)	Рись	Вид занесений до II видання ЧКУ (1994), Червоного списку МСОП, CITES, і як вид, що підлягає охороні, до Бернської конвенції. Ефективні заходи охорони: збереження і заповідання первісного середовища існування виду, екопросвітницька робота з населенням та нівелювання чиннику непокою, підвищення чисельності видів-жертв, боротьба з браконьєрством.
11	<i>Felis sylvestris</i> Schreber, 1777	Кіт лісовий	Режим збереження популяцій та заходи з охорони Занесений до II видання ЧКУ (1994), Червоного списку МСОП, CITES, і як вид, що підлягає особливій охороні, до Бернської конвенції. Для збереження kota лісового необхідно заборонити відстріл бродячих свійських котів в місцях існування виду, інтенсифікувати боротьбу з браконьєрством та посилити контроль за дотриманням правил утримання псів; створити заказники в місцях розмноження виду.
12	<i>Ursus arctos</i> (Linnaeus, 1758)	Ведмідь бурий	Режим збереження та заходи з охорони Занесений до ЧКУ (2003), Червоного списку МСОП, CITES, і як вид, що

			підлягає особливій охороні, до Бернської конвенції. Ефективні заходи охорони: збереження і заповідання первісного середовища існування виду, екопросвітницька робота з населенням та розробка заходів, спрямованих на нівелювання конфлікту людини з хижаком та зменшення чинника непокою, локальні біотехнічні заходи з метою підвищення кормності угідь, боротьба з браконьєрством.
--	--	--	--

Заходи розроблено на основі вивчення біологічних і екологічних особливостей видів.

Заходи, які застосовуються на підприємстві.

1. Збереження лісогосподарського виділа.
2. Збереження ключових біотопів.
3. Збереження об'єктів важливих для виживання видів.
4. Збереження особин.

Заходи по збереженню рідкісних та зникаючих видів можна провести лише в разі їх виявленні при спеціальних обстеженнях або при відводі і таксації лісосік.

При виявленні місця розташування видів (гніздо, нора, місце зростання тощо) позначаються на місцевості, записуються в книгу реєстрації рідкісних та зникаючих видів і наносяться на технологічну карту розробки лісосік як не експлуатаційна площа. В ході розробки лісосіки забезпечується збереження ґрунту і надґрунтового покриву в місцях виявлення виду, а також мертвої деревини, яка є субстратом для росту і розмноження організмів.

Підприємство не включає в рубку ділянки з виявленими рідкісними видами рослин і тварин, занесених в Червону книгу України.

Репрезентативні ділянки

Відповідно встановленого режиму охорони, заплановано тільки різні види моніторингу.

9. Особливо цінні для збереження

Основними лісогосподарськими заходами, що заплановані в ОЦЗ є:

- Рубки догляду в молодняках;
- Вибірково санітарі рубки;
- Протипожежні заходи.

Особливостями проведення лісогосподарських заходів в ОЦЗ є:

- Під час рубок догляду зберігати природне поновлення цінних видів, особливо коли йому загрожує небезпека витіснення іншими видами;
- Методика та способи проведення рубок догляду мають забезпечувати мінімальне порушення лісового середовища й дерев, що залишаються, тому інтенсивність рубок догляду за лісом
- занижена.

План виявлення і взяття під охорону особливо цінностей для збереження ОЦЗ

Назва заходу що до виявлення та взяття під охорону особливо цінних для збереження	Заходи що до охорони особливо цінних для збереження	Хто проводить
Проведення консультацій з зацікавленими сторонами що до визначення розташування відтворювальних ділянок мисливських господарств на території підприємства	Оголошення режиму тиші та обмеження господарської діяльності в період з 01.04. по 15.06.	Спеціалісти лісгоспу, зацікавлені сторони
З метою збереження біорізноманіття, продовжувати виявляти ліси високої природоохоронної цінності та залишки ключові біотопи і об'єкти при проведенні лісосічних робіт	Ідентифікація ОЦЗ та встановлення режиму охорони	Спеціаліст лісгоспу, зацікавлені сторони

Проведення обстеження земельних лісових ділянок при проведенні безперервного лісовпорядкування, відводах і таксації лісосік рубок головного користування і оздоровлення лісів. При виявленні, виділяють ОЦЗ	Ідентифікація ОЦЗ та встановлення режиму охорони	Спеціаліст лісгоспу, лісничі, зацікавлені сторони
Проведення картування ОЦЗ для забезпечення їх збереження при здійсненні господарської діяльності	На картах-схемах по лісництвах наносяться ОЦЗ	Спеціаліст лісгоспу, лісничі
Залучення зацікавлених сторін та науковців до виявлення ОЦЗ протягом року		Адміністрація лісгоспу

Програма моніторингу особливих цінностей для збереження (ОЦЗ)

Ця програма розроблена на виконання критерію 9.4 Національного стандарту системи ведення лісового господарства для України.

Головна мета моніторингу ОЦЗ- визначити чи виконуються стратегії збереження ОЦЗ та чи не шкодять господарські заходи ідентифікованим ОЦЗ. Результати моніторингу надають співробітникам підприємства актуальну інформацію про ОЦЗ, які зустрічаються в межах лісового фонду підприємства, і є основою для внесення змін до стратегії збереження або коригування планів господарювання. Однією із загальних і поточних цілей моніторингу є поступове накопичення інформації про наявні ОЦЗ на території де вони ідентифіковані. На підставі цієї інформації можна оцінити, чи зберігається ОЦЗ та чи є ефективною господарська діяльність, спрямована на їхнє збереження .

Послідовний стандартизований моніторинг особливо важливий, щоб зрозуміти , чи є зміни ОЦЗ, що спостерігається, дійсними (наприклад , збільшення популяції) чи є результатами зміни в системі моніторингу (наприклад, зміна персоналу на когось, хто краще виявляє види).

Ефективна програма моніторингу повинна оцінювати, чи підтримується ідентифіковані ОЦЗ, використовуючи якомога менше часу та грошей, без шкоди для якості моніторингу. Екстенсивний і такий, що вимагає значних витрат часу моніторинг є непотрібним, якщо немає вагомих підстав вважати, що масштаби та інтенсивність виробничої діяльності загрожують підтримці ОЦЗ.

Загальні положення що до моніторингу особливих цінностей для збереження

Перший крок до моніторингу ОЦЗ передбачає їхню ідентифікацію, оцінку їхнього стану, визначення загроз, рівня захисту, який є необхідним для збереження від відповідних природоохоронних цінностей, нанесення меж ОЦЗТ на карту, тобто встановлення початкових (вихідних) даних.

Вихідні дані забезпечують контрольний рівень, з яким можна порівняти подальші дані моніторингу, щоб оцінювати, чи зберігаються ОЦЗ. Таким чином, при проведенні моніторингу слід використовувати методи, частоту та інтенсивність вибірки, подібні до тих, які використовуються під час початкової ідентифікації ОЦЗ, щоб результати були порівняними.

В ході моніторингу проводяться кількісна або якісна оцінка встановлених ОЦЗ та їх порівняння з минулорічними або вихідними даними. Робиться висновок про характер змін, якщо вони спостерігалися. У випадку фіксації негативних змін плануються заходи з виправлення ситуації.

Моніторинг ОЦЗТ проводиться на підприємстві щорічно спеціалістами підприємства за участі всіх зацікавлених сторін. В ході моніторингу оцінюється ефективність заходів із збереження або поліпшення ОЦЗ та їх стан.

Під час проведення моніторингових досліджень до консультацій залучаються представники державних органів охорони навколишнього природного середовища, науково-дослідних установ, громадських і природоохоронних неурядових організацій, місцеві та запрошені експерти різних профілів (екологи, ботаніки, зоологи, соціологи, тощо), представники місцевих громад, інші зацікавлені сторони.

Дані моніторингу записуються та зберігаються в централізованій базі даних, оскільки це зручно для аналізу довгострокових тенденцій щодо ОЦЗ. Проте моніторинг конкретних ОЦЗ не завжди виявляє

причину спостережуваних змін у ОЦЗ.

Види моніторингу ОЦЗ.

Оперативний моніторинг.

Основні завдання оперативного моніторингу – дотримання вимог чинної нормативно-законодавчої бази ведення лісового господарства та природоохоронного законодавства, а також виконання планів господарювання в межах ідентифікованих ОЦЗТ.

Включає виявлення та запобігання будь-якій незаконній діяльності в межах ідентифікованих ОЦЗТ, лісопатологічний моніторинг, моніторинг проведення господарських заходів, будівництва доріг, поводження з відходами, дотримання меж ОЦЗТ тощо. Оперативний моніторинг має проводитися досить часто, щоб виявити проблемні зони, за якими буде продовжено більш цілеспрямований моніторинг.

Методи оперативного моніторингу: патрулювання лісів силами лісової охорони; лісопатологічні обстеження; приймання виконаних робіт; тощо.

Моніторинг збереження ОЦЗ

Моніторинг збереження ОЦЗ спрямований на оцінку того, чи досягаються цілі, визначені в плані господарювання, а також чи ефективними для збереження ОЦЗ є господарські заходи. На відміну від оперативного моніторингу увага зосереджена на моніторингу стану ОЦЗ. Дані, зібрані під час цього моніторингу, можуть бути доповнені даними оперативного моніторингу або супутніх спостережень.

Методи моніторингу збереження ОЦЗ: обстеження популяцій видів, що охороняються; обстеження оселищ; обстеження пралісів і старовікових лісів; обстеження генетичних резерватів; обстеження рослинності (дослідження індикаторних видів, вимірювання структури рослинності)- для ОЦЗ 1 і ОЦЗ 3, моніторинг ерозії ґрунтів; моніторинг рівнів седиментації води у природних водоймах; обстеження структури рослинності, ключової для запобігання ерозії (стан деревного та надґрунтового покриву)- для ОЦЗ 4; інтерв'ю із зацікавленими сторонами для визначення того, чи збережено цінність ОЦЗТ- для ОЦЗ 6.

Моніторинг загроз

Під час моніторингу відстежуються внутрішні та зовнішні загрози для ОЦЗ, виявлені під час процесу первинної оцінки загроз та оцінюється, чи виникли нові загрози. Моніторинг загроз включає цілеспрямований моніторинг індикаторів загрози (наприклад, моніторинг якості води) на ОЦЗТ, загрози, додатково зафіксовані під час оперативного (наприклад, виявлення спалаху ентомошкідників під час лісопатологічного моніторингу) та інтерв'ю із зацікавленими сторонами (місцеві громади, органи місцевого самоврядування, НУО тощо) та експертами.

Методи моніторингу загроз: аналіз результатів патрулювання лісів силами лісової охорони (зокрема, динаміка незаконних рубок) та результатів лісопатологічних обстежень (динаміка розвитку шкідників та хвороб лісу); аналіз оперативного моніторингу за станом лісів; моніторинг інвазійних видів; аналіз чистоти злив та повеней; тощо.

Відповідальні за проведення моніторингу ОЦЗ.

Загальну відповідальність за реалізацію програми моніторингу несе головний лісничий підприємства, який забезпечує належний збір та аналіз даних, а також використання результатів для адаптивного ведення господарства.

Відповідальними за проведення оперативного моніторингу є лісова охорона підприємства (патрулювання лісів), інженери з охорони і захисту (лісопатологічні обстеження), лісничі (приймання виконаних робіт).

Відповідальними за проведення моніторингу збереження ОЦЗ є співробітники відділу лісового та мисливського господарства, які проводять власні спостереження, а також координують діяльність зацікавлених сторін та експертів, залучених до моніторингу збереження ОЦЗ. Моніторинг збереження ОЦЗ також проводиться співробітниками лісництва.

Відповідальними за проведення моніторингу загроз є співробітники відділу лісового та мисливського господарства, діяльність яких координується головним лісничим.

Залучення зацікавлених сторін та експертів.

Моніторинг ОЦЗ здійснюється як співробітниками підприємства, так і зацікавленими сторонами та експертами.

До оперативного моніторингу залучаються представники правоохоронних органів (патрулювання лісів разом із лісовою охороною), спеціалісти Укрлісозахисту (лісопатологічні обстеження), інспектор Держекоінспекції (перевірка дотримання природоохоронного законодавства).

До моніторингу збереження ОЦЗ залучаються спеціалісти ДО «Український ЛСЦ» та її відокремлених підрозділів (дотримання режиму збереження та стану генетичних резерватів), фахові екологи, ботаніки, зоологи (моніторинг стану ОЦЗ 1 і 3), інспектори Держекоінспекції (дотримання режиму збереження та стану об'єктів ПЗФ та територій Смарагдової мережі).

Моніторинг ОЦЗ 4-6 завжди має враховувати результати консультацій з представниками місцевих громад.

Розподіл особливих цінностей для збереження (ОЦЗ)

Типи ОЦЗ за класифікацією FSC ¹	Типи ОЦЗ	Площа, га	% від сертифікованої площі
ОЦЗ 1	Видове розмаїття. Концентрації біологічного різноманіття, включаючи ендемічні, рідкісні види та види, що знаходяться під загрозою, або зникають, які є суттєвими на світовому, регіональному або національному рівнях	408,8	1,3
ОЦЗ 2	Екосистеми та їх мозаїки ландшафтного рівня. Цілісні лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є суттєвими на світовому, регіональному або національному рівнях і містять життєздатні популяції переважної більшості видів, що природно притаманні їм, з природними структурами їх поширення та рясності.	0	0
ОЦЗ 3	Екосистеми та місця проживання. Рідкісні, що знаходяться під загрозою або екосистеми, що зникають, місця проживання або рефугіуми.	542,4	1,76
ОЦЗ 4	Критичні послуги екосистем. Основні послуги екосистем у критичних ситуаціях, включаючи захист водозборів та запобігання ерозії вразливих ґрунтів та схилів	2886,5	9,3
ОЦЗ 5	Потреби суспільства. Ділянки та ресурси, що визначають задоволення основних потреб місцевих громад або тубільних народів (наприклад, у засобах для існування, лікування, харчування, забезпечення водою), визначені шляхом залучення цих громад або тубільних народів	152,6	0,5
ОЦЗ 6	Культурні цінності. Ділянки, ресурси, місця проживання та ландшафти світового чи національного культурного, археологічного чи історичного значення та / або критичної культурної, екологічної, економічної чи релігійної / священної важливості для традиційних культур місцевих громад чи тубільних народів, визначені шляхом залучення цих місцевих громад чи тубільних народів	21,2	0,07
ВСЬОГО:		4011,5	12,93

Опис і обґрунтування використання відповідної заготівельної техніки та устаткування.

Економічна діяльність підприємства ґрунтується на заготівлі і реалізації деревини від рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів.

Рубка стиглого лісу, - це збір лісового врожаю, що в лісівничій науці трактується як перша фаза лісовідновлення. Виходячи із конкретних умов зростання на ділянці, де

проводяться вирубки стиглого лісу, в залежності від прийнятого рішення щодо лісовідновлення, планується застосовувати відповідну систему рубання.

Лісозаготівельні роботи плануються проводити способами, які виключають або обмежують негативний вплив на довкілля та лісовідновлення. На кожному лісосіку видається лісорубний квиток, який дає право на заготівлю деревини. У лісорубних квитках зазначається спосіб рубки і очищення лісосіки, наявність підросту, насінників, ключових біотопів та об'єктів, які повинні бути збережені під час розробки лісосіки.

Лісосіки всіх видів рубок передаються підряднику в розробку по акту. На кожному лісосіку до початку її розробки складається технологічна карта, яка з врахуванням конкретних умов відображає лісівничі та організаційні вимоги до виконання робіт. Технологічна карта вміщує, зокрема, перелік підготовчих робіт, визначає схему розробки лісосіки з нанесення на ній виробничих об'єктів, устаткування, шляхів, волоків, способи виконання лісозаготівельних операцій (валка, обрубка сучків, розрізування стовбурів на сортименти, їх сортування і трелювання, штабелювання, навантаження і вивезення деревини, очищення місць рубок), черговість розробки пасік, передбачає заходи щодо охорони праці та природоохоронні заходи (запобігання ерозії ґрунтів, збереження ключових біотопів і об'єктів тощо). До технологічної карти додається Акт оцінки впливу запроєктованих заходів на навколишнє природне середовище, в якому відображені заплановані заходи щодо мінімізації негативного впливу на навколишнє природне середовище (Акт ОВНС).

Під час проведення підготовчих робіт на лісосіці та на відстані 50 метрів за межею лісосіки по її периметру, вздовж лісовозних доріг та діючих трелювальних шляхів, в радіусі 50 метрів від місць розміщення обігрівального приміщення, верхніх складів, місць розміщення техніки та паливно-мастильних матеріалів звалюють усі намічені небезпечні дерева.

Облаштовуються місця для обігріву та відпочинку, встановлюються знаки безпеки на стежках та дорогах, які проходять через лісосіку.

Підготовчі роботи проводить бригада, що виконує основні лісосічні операції.

Всі лісосічні роботи виконуються у відповідності з вимогами карти технологічного процесу розробки лісосік.

Чинники, які впливають на вибір лісозаготівельної техніки і обладнання наступні:

- технологія лісозаготівель, яка включає і спосіб заготівлі деревини (хлистовий чи сортиментний),
- площа лісосіки,
- об'єм стовбура і запас деревини на лісосіці,
- розташування, ґрунти і рельєф,
- відстань трелювання і вивезення деревини,
- спосіб очищення лісосік від порубкових решток.

На підприємстві застосовується хлистовий спосіб заготівлі деревини. Звалювання дерев, обрізування сучків, розрізання стовбурів на сортименти проводиться бензопилами Хускварна або Штиль.

Після розрізування стовбурів на сортименти проводиться їх трелювання тракторами різних модифікацій.

Трактори, які використовуються на підприємстві, характеризуються кращою маневреністю та ергономікою, тобто є більш комфортними і пристосованими для використання. Вони в меншій мірі впливають на ґрунтову поверхню і пошкодження підросту, кореневої системи ростучих дерев та надґрунтового покриву трав'яних і кущових рослин. По наших спостереженнях на лісосіках поступових рубок та суцільних рубках із збереженням підросту збереженість підросту достатньо висока (до 70%). У місцях

поодиноких проїздів колісної техніки дрібний підріст не зазнає особливих пошкоджень, а лише приминається до поверхні ґрунту.

На лісосічних роботах впроваджена бригадна форма праці. Бригада виконує весь комплекс робіт від звалювання до очистки лісосіки від порубкових залишків. Виконану роботу приймає майстер лісу даної ділянки. Майстер веде електронний облік деревини та займається відпуском деревини .

Одночасно із заготівлею деревини та після її закінчення проводиться очищення лісосіки від порубкових залишків.

Застосовуються такі способи очищення лісосік , як збирання порубкових решток у купи та вали для подальшого перегнивання в місці збирання.

Карти з нанесеними природними ресурсами і зонуванням землекористування на одиниці господарювання

В зв'язку з військовим станом картографічні матеріали можуть бути надані за запитом, в загальний доступ не викладається.

Карти з нанесеними зонами забруднення території одиниці господарювання радіонуклідами

Згідно матеріалів базового лісовпорядкування території філії не забруднення радіонуклідами.

**Директор філії
«Брошнівське лісове господарство»**

Микола ГОНЧАР